

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Karla Šimky a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobkyně: **Česká televize**, se sídlem Na Hřebenech II, Praha 4 – Kavčí Hory, proti žalované: **Rada pro rozhlasové a televizní vysílání**, se sídlem Škrétova 44/6, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 6. 2009, č. j. 10 Ca 312/2008 – 36,

t a k t o :

Věc se postupu je rozšířenému senátu.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 2. 6. 2009, č. j. 10 Ca 312/2008 – 36, zamítl žalobu podanou žalobkyní (dále jen „stěžovatelka“) proti rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) ze dne 1. 7. 2008, sp. zn.: 2008/1046/FOL/ČTV, č. j.: sot/6364/08, kterým Rada rozhodla, že stěžovatelka porušila povinnost bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost stanovenou v ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona č. 231/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o vysílání“) a za porušení této povinnosti odvysíláním záběrů „týraného chlapce v Kuřimi“ v pořadu Události dne 10. 1. 2008 od 19:00 hodin na programu ČT 1 uložila stěžovatelce podle ust. § 60 odst. 1 písm. a) zákona o vysílání pokutu ve výši 100 000 Kč a dále uložila za porušení této povinnosti odvysíláním záběrů „týraného chlapce v Kuřimi“ v pořadu 168 hodin dne 13. 1. 2008 od 21:45 hodin na programu ČT 1 stěžovatelce podle ust. § 60 odst. 1 písm. a) zákona o vysílání pokutu ve výši 100 000 Kč.

V odůvodnění rozsudku městský soud k rozhodné právní otázce střetu svobody projevu a práva na ochranu lidské důstojnosti uvedl, že po zhodnocení spisového materiálu a po provedení důkazu promítnutím předmětného pořadu dospěl k závěru, že Rada porušení ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání posoudila správně, neboť předmětné reportáže obsahují záběry osoby vystavené těžkému tělesnému a duševnímu utrpení bezdůvodně a způsobem snižujícím lidskou důstojnost. Obsah předmětných reportáží není sporný. Popis „záběrů týraného chlapce“ v napadeném rozhodnutí Rady je odpovídající a ani v kontextu s předchozí či následující částí reportáže nelze dovodit důvodnost odvysílání záběrů nezletilého v situaci, kdy je před diváky vystaven ponižujícímu zacházení, v jehož důsledku u něho dochází k těžkému tělesnému a i duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost. Městský soud se neztotožnil s tvrzením stěžovatelky, že důvod odvysílání záběrů tkví ve vazbě souvislostí mezi osobou B. Š. a jejím postavením svědka v

„kuřimské kauze“, jež byla ve veřejnosti spojena právě s problematikou týrání dětí. Ani takový důvod nemůže obstát, dochází-li předmětnými záběry k porušování základních práv obsažených v Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Předmětné záběry nezletilého dítěte zobrazují narušení jeho integrity právě v důsledku těžkého tělesného a fyzického utrpení. Pokud by takové záběry do pořadu, ať již Události či 168 hodin, nebyly vůbec zařazeny, jeho obsah by se nijak nezměnil. Jednalo se totiž vždy o pořad zaměřený na osobu B. Š. a „záběry týraného chlapce“ tvořily v pořadu toliko „prostředek“, který podle vyjádření stěžovatelky sloužil divákům pouze k jednoznačné a okamžité identifikaci „kuřimské kauzy“. Právě uvedené je podle městského soudu alarmující. Nelze připustit, aby záběry chlapce v pozici, která zjevně snižuje jeho lidskou důstojnost, neboť jak jinak lze hodnotit záběry nahého nezletilého, izolovaného v uzavřené temné místnosti, svázaného, který je nucen k přijímání potravy, byly použity či využity k jednoznačné a okamžité identifikaci kauzy. Z tohoto tvrzení stěžovatelky podle městského soudu logicky vyplývá otázka „Kolikrát a jak dlouho lze tímto způsobem jednoznačně identifikovat kuřimskou kauzu?“ Takovou možnost nelze připustit a došlo-li k ní, bylo uložení pokuty Radou zcela na místě. Pro informovanost veřejnosti o vztahu B. Š. ke kauze týrání nezletilých dětí v Kuřimi nebylo nutné tyto záběry znovu zařazovat, ale bylo možno tuto souvislost demonstrovat jiným, například slovním, způsobem. Městský soud neshledal pro odvysílání záběrů „týraného chlapce v Kuřimi“ ani stěžovatelkou tvrzený veřejný zájem. Nelze se úspěšně hájit odvysíláním právě těchto záběrů, pokud sama stěžovatelka uvádí, že důvodem k jejich zařazení byla pouze jednoznačná a okamžitá identifikace kauzy. Veřejnost má právo být informována i o aktuálním vývoji kauz, které upozorňují na negativní jevy ve společnosti, pro ucelenost podávaných informací lze učinit souhrn událostí předchozích, nelze však z tohoto důvodu veřejnosti, potažmo televizním divákům, opakovaně nabízet záběry nezletilého (oběti) právě ve chvílích, kdy dochází k jeho ponižování, utrpení a je pošlapávána jeho lidská důstojnost. Městský soud dále poukázal na to, že stěžovatelka sama nekonkretizovala, jakou výpovědní hodnotu předmětné záběry mohly v reportáži mít. Podle městského soudu vypovídají o utrpení, ponižování nezletilého a o zavrženíhodném zacházení s ním. Důvodnost takových záběrů v kontextu pořadu o svědkyni v kauze nelze úspěšně namítat. Stěžovatelka nepochybně odvysílané záběry sama nevytvořila, ani se na zachycení utrpení a ponižování nezletilého nepodílela, ale vybrala je a zařadila do zpravodajského pořadu, a to v rozporu s ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání. Opačný výklad, že provozovatel sám musí „přispět“ ještě volbou způsobu zobrazení ke snížení lidské důstojnosti, by se minul se smyslem a účelem zákonem daného omezení.

Proti rozsudku městského soudu podala stěžovatelka kasační stížnost mimo jiné i z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle názoru stěžovatelky Rada i městský soud nesprávně posoudily, že jejím jednáním spočívajícím v odvysílání záběrů týraného chlapce v Kuřimi, došlo k naplnění skutkové podstaty správního deliktu podle ust. § 60 odst. 1 písm. a) zákona o vysílání. V případě obou reportáží jsou záběry uvedeny v souvislosti s informací, že B. Š. je svědkem v „kuřimské kauze“. Byly to právě tyto záběry, na základě kterých bylo započato vyšetřování týrání dětí v Kuřimi. Stěžovatelka v předmětných reportážích informovala diváckou veřejnost o skutečnostech v souvislosti s osobou B. Š., která v celé kauze sehrála významnou roli. Stěžovatelka je toho názoru, že pozice výpovědi korunního svědka v kauze, která nabyla dalekosáhlých rozměrů, je zcela přímou souvislostí s předmětnými záběry. Nesouhlasí s tvrzením Rady, že nemají žádnou

výpovědní hodnotu, neboť jak známo, byly to právě tyto záběry, které, jak výslovně uvádí doprovodný komentář „spustily loni v květnu lavinu vyšetřování“. Stěžovatelka má za to, že právě v tom spočívá jejich výpovědní hodnota, a proto nelze souhlasit se závěrem městského soudu, že nekonkretizovala, jakou výpovědní hodnotu mohou předmětné záběry mít. Byly zařazeny do pořadu Události a pořadu 168 hodin, kde stěžovatelka ve veřejném zájmu přinesla další informace o vývoji trestního řízení.

Stěžovatelka dále polemizuje se závěrem městského soudu vysloveným v reakci na její námitku, že z její strany nedošlo k „zobrazení, které snižuje lidskou důstojnost“. Z dikce ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání nelze dovodit, že by způsob zobrazení trpící osoby nehrál roli, v případě, že samotný obsah odvysílaného zobrazení snižuje lidskou důstojnost. Stěžovatelka má za to, že právě způsob zobrazení může celkový důsledek ovlivnit. Pro komplexní posouzení věci a celkové vyznění a působení reportáže je důležité, v jakém kontextu, resp. s jakým komentářem, byly předmětné záběry do pořadů zařazeny. Právě způsob zobrazení zásadně ovlivňuje výpověď jednotlivých záběrů směrem k divákům. Je to právě provozovatel, kterému je povinnost v ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání uložena, a který tedy může způsob zobrazení ovlivnit, což se v tomto případě stalo odsuzujícím komentářem. Pro vyznění reportáže je zcela rozhodující, jaké stanovisko provozovatel ke konkrétním záběrům zvolil a při posouzení, zda došlo k naplnění skutkové podstaty správního deliktu, to nelze opomenout. Stěžovatelka má za to, že odvysíláním předmětných záběrů nedošlo ke spáchání správního deliktu, neboť byly použity v souvislosti s informací o dalším vývoji trestního řízení v kontextu, že „zlo musí být potrestáno“. Podle stěžovatelky má pro posouzení věci zásadní význam, že obsah předmětných záběrů odsoudila.

Podle názoru Rady neměly předmětné záběry pro obsah daných reportáží žádnou výpovědní hodnotu. Jejich obsah se vztahoval pouze a jediné k osobě B. Š. a jejího dopadení. Záběry týraného chlapce v daném charakteru reportáží se Radě jeví jako zcela nadbytečné. V odůvodnění svého rozhodnutí Rada zcela jasně a srozumitelně uvedla svou správní úvahu, a v čem a z jakých důvodů shledala zařazení záběrů „týraného chlapce z Kuřimi“ za porušující ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání. Výklad ust. § 32 odst. 1 písm. f), resp. § 60 odst. 1 písm. a), zákona o vysílání provedený v napadeném rozsudku a ve správním rozhodnutí, nelze považovat za nesprávný. Rada má za to, že stěžovatelka neprokázala opak a nepředložila dostatečné argumenty pro toto tvrzení.

Jak je z výše uvedeného patrné, jednou z rozhodných právních otázek, a to otázkou klíčovou, v projednávané věci je, zda se stěžovatelka dopustila jednání porušujícího ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání tím, že odvysílala ve dvou případech ve zpravodajských pořadech informujících o jedné z významných akcí „kuřimské kauzy“ záběry zneužívaného a ponižovaného malého dítěte. Při předběžném posouzení věci sedmý senát Nejvyššího správního soudu zjistil, že shodnou právní otázkou na srovnatelném skutkovém podkladu řešil již v rozsudku ze dne 13. 4. 2010, č. j. 8 As 33/2010 – 128, osmý senát Nejvyššího správního soudu. Ten zaujal následující právní názor:

„Podle § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání je jednou ze základních povinností provozovatele vysílání bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému či duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost. Tato povinnost

představuje jeden z legitimních příkladů omezení svobody projevu, resp. práva na informace, zaručených čl. 17 Listiny, čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.) nebo čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.). Není třeba zdůrazňovat, že obdobně jako jiná politická práva a svobody nepředstavuje svoboda projevu v demokratickém právním státě absolutní kategorii, ale může být v souladu s čl. 17 odst. 4 Listiny omezena zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytné mj. pro ochranu práv a svobod druhých nebo pro ochranu mravnosti.

Zákaz bezdůvodně zobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému či duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost představuje vypořádání střetu svobody projevu se základním právem každého na zachování jeho lidské důstojnosti, zaručeným v podmínkách České republiky čl. 10 odst. 1 Listiny. Pokud má být zobrazení osoby vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost bezdůvodné, zákonodárce v zákoně o vysílání zřetelně a legitimně preferuje poskytnutí ochrany právu na zachování lidské důstojnosti.

Právě zakotvení pojmu „bezdůvodně“ v normativní větě § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání naznačuje, kterým směrem se musí soustředit pozornost při testu proporcionality pro případ střetu svobody projevu a práva na zachování lidské důstojnosti. Pro aplikaci § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání je (nad rámec naplnění ostatních prvků hypotézy právní normy) klíčové posouzení (bez)důvodnosti vysílání citlivých záběrů. Lze shrnout, že v případě bezdůvodného vysílání takových záběrů zákonodárce de facto vyloučil existenci střetu zmiňovaných základních práv, protože jedno z nich výslovně upozadil. Tento závěr však (s vědomím ústavním pořádkem zakotvené ochrany svobody projevu) může plně platit pouze za podmínky, že pojem „bezdůvodně“ bude vykládán v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny.

O obecném jazykovém významu pojmu „bezdůvodně“ není pochyb. V souladu s předpokladem racionálního zákonodárce je pak třeba vycházet z toho, že užil tohoto pojmu v jeho všeobecném významu. Již jazyková metoda výkladu tak poskytuje poměrně přesnou představu o obsahu předmětného pojmu. Jeho jádro se do značné míry kryje s hranicí jeho nejširšího jazykového významu. Právě taková vlastnost předmětného pojmu přitom vyhoví i požadavku na určitost právní normy zakládající deliktní odpovědnost.

Důvodnost odvysílání citlivých záběrů nemůže být, jak správně uvedl městský soud, založena na úvaze samotného provozovatele vysílání. Právě naopak, pojem „bezdůvodně“ je nutné posuzovat přísně objektivně. Důvodnost zařazení citlivých záběrů do vysílání tak může být dána zejména tam, kde by jejich neodvysílání vyloučilo, nebo znatelně limitovalo informační hodnotu pořadu.

Prisvědčil-li městský soud žalované, že pro informování veřejnosti o vztahu B. Š. ke kauze týrání nezletilých dětí nebylo nutné znovu zařazovat do vysílání jejich záběry, postupoval v souladu se zákonem. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že pořady vysílané v lednu 2008 se týkaly primárně zadržení B. Š. v Norsku. Provozovatel vysílání tedy v rámci těchto pořadů informoval diváky o aktuálních poznatcích týkajících se osoby, která měla určitým způsobem figurovat v kauze týrání nezletilých dětí. Použil-li provozovatel vysílání v rámci těchto pořadů opětovně záběry týraného chlapce, pro jejichž opakované odvysílání v roce 2007 ho žalovaná

upozornila na porušování § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání, dopustil se nepochybně správního deliktu. Pro zařazení záběrů nebyl dán důvod a jejich nezařazením by se nezměnila podstata vysílaných pořadů ani kvalita poskytovaných informací o aktuálních poznatcích k osobě B. Š.

Zařazením citlivých záběrů týraného chlapce, zachyceného v situaci velkého lidského duševního a fyzického utrpení, stěžovatelka dramaticky dokreslovala aktuální informace o osobě B. Š. Takovou motivaci však nelze považovat za důvodnost ve smyslu § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání. Tento závěr je ostatně podpořen tvrzením stěžovatelky, že nezařazením předmětných záběrů do pořadů by divák neobdržel informaci v náležitém kontextu, umožňujícím vytvoření názoru. Nejvyššímu správnímu soudu nezbývá než konstatovat, že divákovi mohl být nepochybně „náležitý kontext“ předestřen způsobem nezasahujícím opětovně do základního práva týraného chlapce na zachování jeho lidské důstojnosti. Stížní námitku, že zvolené prostředky ob stojí z hlediska přiměřenosti, proto Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou. Nesouhlasil ani s tím, že by na posuzovanou věc měla dopadat pouze soukromoprávní ochrana osobnosti podle občanského zákoníku. O legitimitě veřejnoprávní regulace bezdůvodného vysílání záběrů zobrazujících osoby vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost, existující vedle soukromoprávních prostředků ochrany, totiž Nejvyšší správní soud neměl pochyb.

V souladu s předchozím odůvodněním Nejvyšší správní soud odmítl i názor stěžovatelky, podle něž nelze zužovat svobodu projevu způsobem vylučujícím opakované vysílání určitých záběrů. Stěžovatelka navíc byla již v roce 2007 právně relevantním způsobem upozorněna, že se odvysíláním záběrů týraného chlapce dopouští správního deliktu podle § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání. Nelze než připomenout, že bezdůvodné vysílání takových záběrů není kryto svobodou projevu, která v tomto konkrétním případě ustupuje základnímu právu na zachování lidské důstojnosti. Nejvyšší správní soud se neztotožnil ani s úvahou stěžovatelky odkazující na „veřejný zájem na zveřejnění určité informace“. Tento soud neměl sebemenších pochyb o tom, že neexistoval veřejný zájem na opakovaném odvysílání předmětných záběrů. Ostatně, nedostatek veřejného zájmu na opětovném zařazení záběrů týraného chlapce do televizního vysílání je jedním ze zřejmých důvodů, proč stěžovatelka zůstává v tomto ohledu pouze v rovině obecného tvrzení o veřejném zájmu na zveřejnění informací, aniž by byla schopna konkrétním způsobem existenci veřejného zájmu osvědčit.“

Sedmý senát nesdílí výše uvedené závěry osmého senátu, jakkoli v obecných východiscích se s osmým senátem ztotožňuje v tom, že svobodu projevu lze za určitých podmínek omezit kvůli zachování lidské důstojnosti a že důvodem takového omezení může být – a v zákoně o vysílání je legitimně zakotven – zájem na tom, aby nebyly bezdůvodně zobrazovány osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému či duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.

Sedmý senát v první řadě poukazuje na čl. 17 Listiny, který stanoví: „(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. (3) Cenzura je nepřípustná. (4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu,

veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti. (...)“ Obdobné zakotvení svobody projevu a jejích mezí lze nalézt v čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 (vyhlášena pod č. 209/1992 Sb.) či čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (vyhlášen pod č. 120/1997 Sb.).

Dále sedmý senát připomíná čl. 10 Listiny, který stanoví: *„(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. (2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. (3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“*

„Jednoduché“ právo řeší omezení svobody projevu v televizním a rozhlasovém vysílání za účelem ochrany lidské důstojnosti mimo jiné v ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání, které stanoví, že *„Provozovatel je povinen bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.“* Účelem citovaného ustanovení je umožnit, aby v konkrétní situaci střetu svobody projevu a zájmu na ochraně lidské důstojnosti bylo zvoleno provozovatelem vysílání takové řešení, tj. upřednostněna jedna či druhá hodnota, které bude adekvátní povaze této situace a intenzitě vzájemně se střetajících protichůdných zájmů.

Svoboda projevu patří k nejdůležitějším politickým základním právům, protože je to právě ona, jež umožňuje veřejný diskurs o nejrůznějších otázkách majících dopad na fungování společnosti a lidských jedinců v ní. Svoboda projevu kryje i možnost informovat o jevech nahlížených jako extrémní, společensky nežádoucí, kontroverzní a většinou společností odmítané a učinit je tak předmětem diskursu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2009, č. j. 7 As 29/2008 - 104, publ. pod č. 1969/2010 Sb. NSS a v něm citovanou judikaturu, zejména Evropského soudu pro lidská práva; k názorové pluralitě zejména ve veřejnoprávních médiích pak srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 5. 2010, č. j. 7 As 23/2010 - 73, oba rozsudky na www.nssoud.cz). Informace vysílaná sdělovacími prostředky je svojí povahou zpravidla selektivní a zároveň kontextuální. Důležité je zejména to, co vše je o určité události či otázce řečeno a co zmíněno není, ve spojení s jakými dalšími informacemi je příslušná informace o události podávána a jaké její aspekty či souvislosti jsou zdůrazněny jako významné či naopak potlačeny jako okrajové. Objektivní a vyváženou ve smyslu ust. § 31 odst. 2 věty první zákona o vysílání je jen taková informace, která byla jako ta, jež má být vysílána, vyselektována z dostupné sumy informací jako relevantní pro událost, o níž je informace podávána, včetně uvážení kontextu události. Jedná-li se o informaci o události či otázce nějakým způsobem extrémní, vybočující z obvyklých mezí či jinak mimořádné, bylo by zkreslením vysílaného sdělení, pokud by tato její zvláštní povaha byla potlačena, neboť informační selekce by zde oslabil významný relevantní rys události, o níž je informováno. Ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání jistě nemůže nařizovat cosi jako selektivní cenzuru – zakázat vysílat určité sdělení jen proto, že informuje o tak „extrémní“ záležitosti, jakou je situace umírajícího člověka či jedince vystaveného těžkému tělesnému či duševnímu utrpení. Takový výklad by nejen, že překročil velmi úzké hranice pro omezení svobody projevu, dané v čl. 17 odst. 4 Listiny slovem „nezbytná“, ale pomíjel i výrazy použité v ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání, z nichž plyne, že zakázáno je

jen a pouze „bezdůvodné“ zobrazování osob umírajících nebo vystavených těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení a navíc jen takové, které by se dělo „způsobem“ snižujícím lidskou důstojnost. Informace o události, při níž došlo k úmrtí člověka nebo k tomu, že někdo byl vystaven těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení mohou spočívat v zobrazení osob v těchto situacích, jsou-li současně splněny dvě podmínky: Jednak že nejde o zobrazení bezdůvodné a jednak že způsob zobrazení nesnižuje lidskou důstojnost.

Bezdůvodnost zobrazení je vždy otázkou posouzení konkrétního případu a, jak již bylo, uvedeno, bude úzce souviset s povahou a podstatnými rysy a kontextem události, o níž je informováno. Bezdůvodným proto nebude zobrazení osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení tehdy, bude-li potřeba informace tohoto typu nezbytná pro pravdivé informování o události a jejích souvislostech (příčinách, následcích, doprovodných událostech atd.), čítaje v to i informaci o extrémní, vybočující či jinak mimořádné povaze dané události.

Na jedné straně zpravidla nevyhoví požadavku nezbytnosti zobrazení člověka umírajícího následkem dopravní nehody, půjde-li například o „běžnou“ těžkou dopravní nehodu se smrtelnými následky, jakých se na evropských silnicích stávají tisíce ročně. Pro informaci o povaze události, jež se stala, a pro její zasazení do potřebného informačního kontextu totiž zpravidla nebude nezbytné explicitní záběry umírajícího ukázat, neboť na nich není nic „mimořádného“ (ve smyslu informačně hodnotného pro danou událost). Zde je naopak třeba dát přednost ochraně lidské důstojnosti umírajícího a o smrtelném následku nehody informovat pouze za použití záběrů nezobrazujících umírajícího člověka.

Na druhé straně zpravidla vyhoví požadavku nezbytnosti zobrazení záběrů umírajících lidí, jde-li např. o záběry pořízené náhodnými turisty či chodci, jež zaznamenaly náraz letadel unesených teroristy do budov WTO v New Yorku včetně např. záběrů lidí vyskakujících ve strachu před ohněm či udušením kouřem z vyšších pater zasažených mrakodrapů. Takové záběry jsou totiž nezbytné pro vykreslení extrémní, ojedinělé, mimořádně hrůzné a tragické povahy události. Bez jejich zveřejnění by totiž informování o události bylo významně zkresleno, neboť jádrem vysílané informace, má-li být pravdivá, musí být právě (mimo jiné) také informační zprostředkování mimořádné hrůznosti uvedené události. Bez tohoto, byť svým obsahem drastického, informačního obsahu totiž je ve skutečnosti událost, o níž je informováno, zlehčována, a tedy „učiněna laskavější“, než jaký byl skutečný stav.

Stejně tak zpravidla vyhoví požadavku nezbytnosti např. vysílání dokumentárních záběrů z koncentračních táborů při informování např. o vyhlazovacích táborech nacistického Německa či pracovních táborech v Sovětském svazu nebo záběrů z doby polpotovské genocidy v Kambodži, i když se bude jednat o drastické záběry lidí vystavených zcela nelidským podmínkám či dokonce o záběry ostatků lidí usmrčených masovým průmyslovým vražděním. Bez zobrazení takto drastických informací by totiž pořady o hrůzách, k nimž došlo, nebyly pravdivé a jejich povahu zlehčovaly.

Způsob zobrazení musí být v každém případě takový, který nesnižuje lidskou důstojnost, tj. snaží se ji za podmínek daných povahou vysílané informace co možná

nejvíce chránit. Znamená to zejména, že zobrazení osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení musí mít striktně informační povahu, tj. musí být vysíláno výlučně za účelem poskytnout pravdivou, ve vztahu k události, o níž je informováno, relevantní a kontextuálně korektní informaci, omezit se na nezbytnou dobu a zejména nesmí být využito k propagaci nebo k zatraktivnění vysílaného pořadu. Zcela je např. vyloučeno, aby záběry osob umírajících či vystavených těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení byly použity jako znělka, logo, upoutávka nebo jiný znak vysílaného pořadu. Dále je provozovatel vysílání povinen učinit vše pro to, aby ochránil soukromí a anonymitu osob, jež jsou v těchto tíživých situacích zobrazovány, je-li to vzhledem k povaze vysílaných záběrů a dalším souvislostem možné. Provozovatel vysílání je tedy zpravidla povinen zejména rozostřit či jinak anonymizovat obličeje dotčených osob.

Aplikuje-li sedmý senát výše uvedené zásady na konkrétní případ „kuřimské kauzy“, je v první řadě zřejmé, že se u ní jedná nikoli o „běžné“ zneužívání malého dítěte, k nimž v České republice dochází, nýbrž naopak o případ zcela mimořádný a ojedinělý zvrhlostí, systematickostí a nelidskostí týrání, kterému byl malý chlapec vystaven. Z hlediska kontextuálního pak je nutno zdůraznit, že skutečným jádrem celé kauzy není spektakulární měnění identity B. Š. a její ukryvání se v cizině ani pseudonáboženská či sektářská povaha uskupení lidí, kteří byli aktéry kauzy, nýbrž právě a především fakt, že z ne zcela jasných důvodů bylo skupinou lidí systematicky, brutálně a dlouhodobě týráno malé dítě a že pouze díky shodě šťastných náhod to vyšlo najevo. „Jádrem“ informace o kauze jsou proto právě záběry týrání dítěte, které nejlépe vypovídají o základní podstatě a mimořádné povaze této kauzy. Bez jejich syrovosti a explicitnosti lze drastickou povahu celé kauzy jen velmi obtížně informačně uchopit a odlišit tak uvedenou kauzu od „běžných“ případů zneužívání dětí. Proto jejich odvysílání za předpokladu, že způsob zobrazení nesníží lidskou důstojnost týraného dítěte, zásadně nelze považovat za porušení ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání. Porušením tohoto ustanovení podle názoru sedmého senátu není ani to, vysílají-li se dotčené záběry s časovým odstupem od okamžiku, kdy vyšly najevo, a sice v pořadu sumarizujícího určitý další vývoj v kauze. V projednávané věci se jednalo konkrétně o vývoj spočívající v odhalení pobytu B. Š. v zahraničí a jejím návratu do České republiky. I při informování o kauze s časovým odstupem je třeba její mimořádnou povahu zdůraznit. Stejně jako při informování, např. o nacismu, je třeba zdůraznit mimořádnou zvrhlost a „průmyslovost“ vraždění, kterého se nacistický režim v Německu dopustil, např. odvysíláním záběrů z koncentračních táborů.

Sedmý senát si je vědom, že účelem ust. § 32 odst. 1 písm. f) zákona o vysílání je chránit osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení před veřejným informováním o tom, čemu byli vystaveni. U osob žijících, např. jako je tomu u dítěte týraného v „kuřimské kauze“, má ochrana smysl zejména v tom, že jim jejich anonymita může umožnit lépe se s drastickým zážitkem, kterému byly vystaveny, vnitřně vypořádat. Uvedený zájem však lze v kolizi se svobodou projevu zpravidla účinně chránit dostatečnou anonymizací záběrů, které jsou vysílány. To, že se týrání dítěte v „kuřimské kauze“ dostalo do veřejného mediálního prostoru, je vzhledem k povaze kauzy zcela logické a v podstatě si nelze ve svobodné a otevřené společnosti představit její utajení. Týrané dítě s tímto faktem bude muset v dalších letech žít a bude nepochybně i v budoucnu konfrontováno s tím, že o kauze budou média informovat. Anonymizace záběrů týrání, např. rozostřením obličeje dítěte, je podle přesvědčení sedmého senátu

v daném případě nejlepší cestou, jak co nejvíce skloubit dva protichůdné zájmy. Na ochraně soukromí týraného dítěte na straně jedné a na tom, že veřejnosti bude tehdy, budou-li média informovat o „kuřimské kauze“, adekvátním způsobem ukázáno či připomenuto, k jak drastickému zvěrstvu v této kauze došlo a že se jednalo o kauzu v podmínkách České republiky zcela mimořádnou.

Sedmý senát dospěl při předběžném projednání věci k právnímu závěru, který je opačný, než jaký zaujal ve skutkově srovnatelné a právně obdobné kauze osmý senát. Proto podle ust. § 17 odst. 1 s. ř. s. potupuje věc rozšířenému senátu.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. srpna 2010

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu

